

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

43. De Gausarum dignitate & numero.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

usam, & sepulchram memorem, confectam mihi dicendum erit de Beelzebub principe muscarum; de varijs muscarum generibus, de parafitis, adulatoribus, curiosis, otiosis, qui nomine muscarum censentur; de pueris muscarum abactoribus in conuiuio, de muscarijs, seu stabellis ad abigendas muscas compositis, de quæ eosum vsu, etiam ad altare, cuius meminit Hildebertus Cenomanensis epistola septima.

Hildeb. Cenom.

(Num verò silentium ad hunc præsertim locum, si non doctius, saltè prudentius, quoddam maius est, existimabitur? Magna res tacuisse loco.)

vsus generis in probationibus.

Repudiato igitur hoc generis, & formarum vsu, sic existimo; Vnum ad probandum valere, & hunc strictè, ac rotundè, cum aliquo elegantæ temperamento tractandum.

Lact. l. 2. c. 5. c. 6.

Sic Lactantius mundum Deum non esse probat his verbis, vbi vtrumque argumentum, & generis, & formarum satis lepide coniungit.

(Quod si fieri non potest, vt stellæ dij sint, ergo nec sol quidem, nec luna Dij esse possunt, quoniam à luminibus astrorum, non ratione differunt, sed magnitudine. Quod si hi dij non sunt, ergo nec cælum quidem, in quo illa omnia continentur. Simili modo, si terra, quam calcamus, quam subigimus, & colimus ad victum, Deus non est, nec campi quidem, ac montes Dij erunt. Sed si hi non sunt, ergo nec tellus quidem vniuersa Deus videri potest. Item si aqua, quæ seruit animantibus ad vsum bibendi, aut lauandi, Deus non est; nec fontes quidem, ex quibus aqua profuit: si fontes non sunt, nec flumina quidem, quæ de fontibus colliguntur; si flumina quoque Dij non sunt, ergo nec mare, quod ex fluminibus constat, Deus haberi non potest. Quod si neque cælum, neque terra, quæ partes mundi sunt, Dij esse non possunt, ergo ne mundus quidem totus Deus est, quem ipsi Stoici animantem & sapientem esse contendunt.)

Contra à Lactantio subtiliter tractatum.

Hic multa generis, & formarum argumenta conglobata potes intueri, & ab hoc exemplo tractationis imitationem ducere.

Alius vsus est generis in propositionibus, & est in ipsis iniunctis diendi, Vbi grauis quædam, & quæ suo ambitu multa complectatur, prætermittitur sententia, quæ ad hypothesein sternat viam.

Demosth. in orat. fidei.

Sic Demosthenes, cum eorum prudentiam, & fortitudinem, qui pro patria occubuerant

ornaturus esset, præmittit, duo esse, virtutum principia commendatione digna, prudentiam, & fortitudinem, quarum illa, quid sit agendum præscribit, hæc exequitur.

Εἶναι γὰρ ἐστὶν ἀπάσης ἀρετῆς ἀρχὴ ἡ σύνεσις, πέρας δὲ ἀνδρεία, καὶ τῆ ἡ δοκιμάζεται, τὴ πρακτικῶν ἐστὶ τῆ σωφροσύνη.

Hæc paucis, deinde mortuos vtriusque virtutis laude floruisse ostendit, ex quo inuuit, eos spectabili prædicatione commendandos, & Aristides in Panathenaica oratione ita incipit, vt ostendat, Nutritios quemque suos ex lege commendare: sibi Alumnos esse Athenienses; ideoque se hoc studium laudationis tantæ ciuitati debere.

Νόμος ἐστὶ τῆς Ἑλλήσι παλαιῶς, οἱμοί, καὶ τῶ βαρβάρων τοῖς πλείστοις, τροφῶσι χάριν ἐκλήναι ἀπασιν ὀνηδωατή. εἰς ἅνας δὲ ἀνδρείας προτέρως ὑμῶν ἀγοίτε, ὡς ἀνδρες Ἀθῆναῖοι, δοκεῖν δὲ γὰρ ἀπὸς εἰς Ἑλλῆνας τελεῖν εὐρέσιον ἐρεῶν, ὡς γὰρ μοι φαίνεται, μάλιστα τῶ γὰρ καὶ τῆς νεομισμένης ταυτησὶ τροφῆς, καὶ κοινῆς, ὑμᾶς εὐδὸς ἀνέροι τις ἰπαινόμιος, καὶ πορισῶς, σκοπῶν καὶ ἀρχῆς, &c. Deinde concludit, Διὰ δὲ καὶ μόνα τῶ ἑνωτικῶν ἔρχεται παρὰ πάντων ὑμῶν εἶναι κατὰ φύσιν.

Aelius Arist. in Panathen.

De causarum dignitate, & numero.

CAPVT XLIII.

Postulat huius loci dignitas, vt cæteris consequentibus anteponatur, cuius, vt vis pleoia res insuit, sic cognitio, & vberior est, ad omnia comprobanda efficacior.

Vna quidem rerum omnium primaria est causa Mens æterna, quam omnem habere speciem pulchritudinis, & rebus creatis, veluti affusam esse, vel Porphyrius agnoscit, qui τὸ αὐτογένην καὶ αὐτὰρτερον, καλὸν αὐτόγῳλιν nominat. Ab eo principio causarum omnes fluunt, & pendunt, quas in quatuor genera à philosophis distributa esse constat, in materiam, efficientem, formam, & finem;

Porph. in 4. de hist. philosoph. citatur à Cyrillo contra Iulianum.

Quæ, vt in maioris mundi constitutione concurrerunt, sic, & ad res omnes, quas in hoc vniuerso ceruimus, producendas, mirabili virtute transfunduntur.

Prima ab æterno exitit causa efficiens, DEVS, opifex Vniuersi, quem in Amorem transformatum, cum mundum creare vellet, non insecitè finxit Pherecydes, quod hæc rerû productio permagnam sit amoris diuini argumentum. Creationem autem inchoauit à rudi, inertique rerum congerie, quam Chaos antiqui nominarunt, hanc deinde digessit, & omni ornamentorum genere mirificè locupletauit. Quod autem per istud Chaos, nihil aliud Orpheus, & Hesiodus intellexerint, quàm vetustissimum limum ex terra, & aqua; ex quo acervo res omnes eductæ sint, declarat

Athenag. in Athenagoras Philosophus Christianus. Apolog. Ην γὰρ ὁ ω, inquit, χυλὴν αὐτὸν τοῖς ὄλοις, ἀπό τῆς γῆς καὶ τοῦ ὕδατος.

Materiam rudem, & informem, variæ potestæ, & multiplices formæ, in eius veluti gremium transfusa: Dei ita volentis arbitrio ad mirabili pulchritudine collustrarunt. Deinde omnia in vniuersi hominis vtilitatem & decus, suaui conditoris providentia, tanquam in finem directa, atque constituta sunt.

Aristot. 2. Physic. c. 3. Cicero in Top. c. 58. Hæc, vt in Vniuersi molitione clarius licet intueri, sic etiam in rebus singulis perspiciuntur, quæ ex his ferme quatuor causis compositæ sunt, atque constat. Ex quo plurimum ad probandum, & ornandum valent, vt in singulis plenius ostendam.

Causa in genere illud est, quod effectum per se producit, ad cuius productionem, cum materia, forma, efficiens, & finis vario modo influant, merito omnes causæ nomine censetur.

Materia, & eius vsus apud Oratores. CAPVT XLIV.

Materia igitur est, ex qua res sunt, quam Aristoteles libro 1. Physicorum nominat πρῶτη ὑποκείμενον ἢ ἡλικιά τι οὐκ ἄρχοντι ἢ ἡλικιά τι οὐκ ἄρχοντι, quanquàm de materia prima loquitur. Constat enim ex Physicis aliam materiam esse primam, aliam secundam; aliam proximam, aliam remotam; aliam permanentem, aliam transiuentem, & cæc. huiusmodi.

Prima est illa propriè, quæ primum subiectum nominatur, quæ formam accipit, nec ipsa formam habet, quam Synesius hymno primo *Sines. hym. 1.* ἡλικία τοῦ κόσμου, terram mundi nominat.

Materia remota sunt, V. G. ligna in sylua, ratione habita domus extruendæ, eadem iam recisa, affabrefacta, & dedolata, in proximam materiam cedunt.

Permanens denique est, quæ in re effecta manet, vt aurum in statu.

Transiens, quæ transibit in aliud, vt farina & aqua in panem. Sed omnis istis, quæ Physicorum sunt propria, huius causæ apud Oratores vsus tradendus est. Illi reuertuntur e hanc mentem à nimis plerumque subtilem primæ materiam investigationem, materiam tum naturalium, vt in corpore humano, tum etiam arte signatum, vt in manufactis sepius confideant; & inde in compositum efficiunt argumenta. Lactantius, mundum & factum esse, & corrumpti posse probat ex eo, quod tali materia sit eo natus, quæ mutationi subiecta est.

Materia verò semper fuisse non potest quia mutationem non caperet, si facta. Quod enim semper fuit, semper esse non desinit, & vade abfuit principium, abesse hinc etiam finem necesse est. Quin etiam facilius est, vt id quod habuit initium, sine careat, quam vt habeat finem, e uo d initio caruit.

Materia ergo si facta non est, nec fieri ex ea quicquam potest, si fieri ex ea non potest, nec materia quidem erit. Materia est enim, ex qua aliquid fit. Omne autem quod fit, quia recipit opificis manum, destituitur, & aliud esse incipit. Ergo, quoniam finem habuit materia, tum cum factus est ex ea mundus, & initium quodque habuit.

Diuus Ambrosius in Hexamero, à materia quoque naturali aquæ sic ducit argumenta.

(Videmus plerumque exire nubes de montibus. Quæro vtrum de terra ascendat aqua, an ea, quæ super caelos est, largo imbri descendat. Si ascendit, vtrique contra naturam est, vt ascendat in superiora, quæ grauior est, & portetur aere, cum aer subtilior sit. Aut si conciti orbis totius motu rapitur aqua, sicut imo orbe rapitur, ita summo diffunditur.)

In manufactis factis commune est à materia ducere laudis argumentum. Sic mensam ab Imperatore Iustiniano in templo sanctæ Sophiae dedicatam laudat Cedrenus.

(Mensam inquit) Iustinianus Imperator fieri iussit, opus imitatione nulla æquandum. Constat.

Vsus materia in manu factis. Mirabilis materia in compend.